

vedlegg 3

2007/4536-035

Jan-Erik Andersen

Fra: Truls Eggen [truls.eggen@snasa.kommune.no]
Sendt: 5. mars 2009 13:02
Til: Jan-Erik Andersen
Emne: Snåsningens rolle i sørsamiskspråklig satsing
Vedlegg: 20090223 - handlingsplan 2009 (uten budsjett).pdf

Jeg viser til vår samtale om kanalisering av midler til avisa Snåsningen. Jeg vedlegger litt informasjon om Snåsas rolle som eneste språkforvaltningskommune i det sørsamiske området, og om det arbeidet vi holder på med for styrking av sørsamisk språk og kultur. Når det gjelder omtalen av vårt arbeid for utvikling av regionale funksjoner innen helse- og sosialområdet, er også dette direkte forankret nasjonalt; i dette tilfellet gjennom St. meld. nr 28 (2007-2008).

Snåsningen har av flere grunner en naturlig rolle i forhold til samisk språk og kultur. De distribueres til de fleste husholdninger i Snåsa og en god del utom kommunen. De har selv tatt initiativ til å produsere stoff på sørsamisk og har dermed vist en genuin interesse og vilje.

Snåsa rommer en rekke samiske institusjoner og virksomheter som ikke omtales her. For informasjon om hva Snåsa kommune arbeider med særskilt på språk- og kulturområdet, vedlegges utdrag fra handlingsplanen for 2009 for Gielem Nastedh som ble sendt Sametinget i forrige uke - den gir en god oppsummering.

Jijnjh heelsegh / Vennlig hilsen
Truls Eggen
Raerieálma / Rådmann

Telefon direkte: 7413 8204, mobil: 48 24 65 07
Telefaks: 7413 8260
E-post: truls.eggen@snasa.kommune.no

Snåsa, 23. februar 2009

SNÅSA KOMMUNE / SNÅASEN TJIELTE

Snåsa kommune i forvaltningsområdet for samisk språk.

Aktivitetsplan for 2009, og budsjettbehov for 2010

Bakgrunn

1. januar 2008 ble Snåsa kommune sammen med Nord-Trøndelag fylkeskommune innlemmet i forvaltningsområdet for samisk språk. Det ble etablert et prosjekt som skal legge grunnlaget for arbeidet i Snåsa kommune i forvaltningsområdet (Gielem Nastedh). Prosjektet startet 1. april 2008. Det ble ansatt prosjektleder og språkkonsulent, og det ble etablert en styringsgruppe og arbeidsutvalg. Styringsgruppen har overordnet ansvar for prosjektet og arbeidsutvalget skal bistå i daglig praktisk arbeid.

Det samarbeides med Nord-Trøndelag fylkeskommunen på flere plan. Fylkeskommunen er medlem i styringsgruppen, og det samarbeides på konkrete tiltak og aktiviteter.

Mandat Gielem Nastedh

" Prosjektet skal etablere Snåsa som tospråklig kommune. Prosjektet skal synliggjøre og vitalisere sørsamisk språk og kultur og fremme tospråklighet i Snåsa og Nord-Trøndelag. Prosjektet skal bidra til å styrke sørsamisk språk og kultur i hele det sørsamiske område."

Mål

Følgende formelle hovedmål er gitt i prosjektet.

- Vitalisering av sørsamisk språk og kultur
- Funksjonell tospråklighet
 - Aktivt og utvidet bruk av sørsamisk språk
 - Sørsamisk brukes i offentlig sammenheng

I tillegg er det i en forstudie avdekket flere uformelle målsettinger som vi i prosjektet må forholde oss til.

- Man skal se samiske symboler og uttrykk
- Man skal høre samisk i alle offentlige rom
- Samisk og samene vil bli tatt på alvor
- Prosjektet skal tiltrekke aktivitet til Snåsa

Rammer og avgrensing

Snåsa kommune har de første tre årene i forvaltningsområdet definert som prosjekt. Gjennom dette tiltaket mener kommunen raskere å komme i gang med målrettede aktiviteter og å bygge et godt fundament for tiden fremover. Prosjektet varer over tre år. Det er ansatt prosjektleder og språkkonsulent i helstilling.

Prosjektet finansieres med statlig tospråklighetstilskudd gjennom Sametinget, og andre offentlige tilskuddsordninger.

Prosjektet eies av Sametinget (som tilskuddsyter og som setter rammer) og Snåsa kommune (som delfinansierer prosjekt, og som initiativtaker og utførende). Snåsa kommune har prosjektansvaret.

I forvaltningsområdet for samisk språk i Nord-Trøndelag er det tildelt tilskudd tilsammen 4,2 millioner kroner. Snåsa kommune får 3,021 millioner og Nord-Trøndelag fylkeskommunen får 1,2 millioner. Med bakgrunn i dette er det naturlig for oss å konsentrere arbeidet i første omgang i Snåsa kommune. Det samarbeides med Nord-Trøndelag fylkeskommune om tiltak og aktiviteter i Nord-Trøndelag. Etter hvert vil flere av aktiviteter og tiltak kunne betjene hele det sørsamiske området.

Utfordringer

Forstudien i oppstarten av prosjektet har synliggjort følgende utfordringer:

- **Ressurstilgang:** I det Sørsamiske området er det få fagressurser med sørsamisk språklig og kulturell bakgrunn. Det er vanskelig å få tak i kvalifisert arbeidskraft, og vi har i flere tilfeller måtte hente kvalifiserte ressurser fra andre steder i sørsamisk området. I tillegg er de «gode» ressurser under sterkt press til å yte over normalen.
- **Forventninger:** I Snåsa men også i det sørsamiske området i Norge er det store forventninger til prosjektet. Det byr på positivitet, men gir også urealistiske resultatforventninger.
- **Spredning:** Det sørsamisk miljø er lite, og spredt over et geografisk svært stor område. Det gir spesielle utfordringer til samordning og koordinering av tiltak og aktivitet.
- **Holdninger:** Det må arbeides med bevisstgjøring om identitet. Vi opplever at mange sørsamer

Strategier og fokusområder

Snåsa kommune er i en oppbyggingsfase i forvaltningsområdet for samisk språk. Det, og ressurstildelingen i Nord-Trøndelag gjør at vi vil ha hovedfokus på arbeid i Snåsa kommune. Samtidig vil vi sammen med Nord-Trøndelag fylkeskommune bidra til utvikling av aktiviteter i fylket, og etter hvert bygge funksjoner som kan betjene hele det sørsamiske området.

I denne prosjektfasen vil vi fokusere på følgende områder (i ikke-prioritert rekkefølge):

- Offentlig tjenestetilbud
- Kompetanse og kunnskap
- Fyrtårnfunksjoner

- **Symboltiltak**
- **Nettverk og kommunikasjon**
- **Holdninger**

Suksessfaktorer

I forprosjektet er det synliggjort følgende suksessfaktorer:

- **Kommunikasjon, nettverk og samarbeid**
- **Bevisstgjøring og identitetsbygging**
- **Voksenopplæring**
- **Arenaer for utvikling og bruk av språk**
- **Quick Wins**

Aktiviteter

Aktivitet	2 0 0 9				Kommentar
	Q1	Q2	Q3	Q4	
1 etablering av fyrårnfunksjoner					
tilrettelegging av driftsgrunnlag for språksenter					utvikling og etablering av språkprosjekter
utredning av muligheter for, og etablering av høyskoletilbud					I samarbeid med Saemien sijte, Duodje Instituhtta, HiNT, Nord-Trøndelag fylkeskommune
etablering av internasjonalt sørsamisk ressursnettverk innen språk og kultur					
Bidra til videreutvikling av etablerte fyrårnfunksjoner					Deriblant: Áarjel saemiej Skuvle, Internate jih Maangierte, Kompetansesenter for sørsamiske helse- og omsorgstjenester, NAV, Saemien Sijte, m.fl.
2 Symboltiltak					
Skilting av offentlige veier					Både kommunale, fylkeskommunale og statlige veier
Skilting av offentlige bygg					
Utsmyking av offentlige rom					innendørs og utendørs
Skilting og merking av samiske kulturminner og kulturlandskap					
3 Kompetanseheving					Ekstern kompetanse
Voksenopplæring					Nybegynnerkurs sørsamisk, språkbud
Permisjons- og stipendordninger					Etablering av permisjonsordninger (stipendordninger er allerede etablert i 2008)
4 Offentlig forvaltning					
Innføring av kunnskapsløftet samisk					Kunnskapsløftet blir gradvis innført, med start i 2008
Utvikling av læremidler/hjelpemidler					Gjennom prosjektet vil vi produsere hjelpemidler til bruk i undervisning, hjemme, og bibliotek
Utvikling av kompetanse i mottaksfunksjoner					Kurs
Utvikling av biblioteket som formidlings- og møteplass					
Oversetting og tolketjenester					
Innarbeiding av samisk i kommunaleplaner					
5 Nettverk og kommunikasjon					
Nettverksbygging og -vedlikehold					inklusive studieturer
Utvikling av kommunikasjonskanal på web					
Tilrettelegging for media					
Produksjon av informasjonsmateriale					

Offentlig forvaltning

Norsk og Samisk er likestilte språk. Skriftlige og muntlige henvendelser på samisk må kunne besvares på samisk. Det forventes et viss nivå av språk og kulturforståelse i alle mottaksfunksjoner, og det er spesiell fokus på skole, og helse- og omsorgsetatene.

I offentlig tjenestetilbud blir det spesielt vektlagt arbeid med:

- Førstelinje og mottaksfunksjoner
- (Kommunale) skoler
- Helse og sosial
- Politisk arbeid
- Biblioteket
- Språktjenester

Førstelinje og mottaksfunksjoner

Det etableres en grunnleggende språk- og kulturforståelse i kommuneadministrasjonen. Målet er at alle i mottaksfunksjoner skal kunne gjenkjenne språket, og kunne kommunisere på et minste nivå. Det tilrettelegges for at det kan tas tilleggstudning på frivillig basis.

I tillegg vil vi arbeide for øking av samisk fagkompetanse i de forskjellige etater. Det er spesielt fokus på helse og omsorg.

I 2008 ble det gjennomført kurs for ansatte i kommunal forvaltning. Kurset vil få oppfølging i 2009, med spesielt tilrettelagt opplegg for ansatte i skolene, og i helse- og omsorgsetaten.

Skole (kommunale skoler)

Kunnskapsløftet samisk innføres på de kommunale skolene i Snåsa kommune. Kunnskapsløftet innføres trinnvis.

Åarjel saemiej Skuvle, Internate jih Maanagierte (Samisk enhet)

Snåsa kommune har forvaltningsansvaret for Samisk enhet og har eieransvar i Åarjel saemiej Maanagierte.

Prosjektet vil sammen med ledelsen arbeide for å få økt rekruttering av barn, men også samisk språklige og -kulturelle ressurser. Det etableres et prosjekt med mål å stabilisere språkutviklingsarbeidet og for å trekke foreldrene og familie sterkere inn i arbeidet. Vi forventer at dette vil styrke identiteten til barna (og familiene). I tillegg mener vi at prosjektet vil bidra til å styrke tilbudet i Samisk enhet, med økt rekruttering som mål.

Helse og omsorg

Kommunen har parallelt med dette prosjektet arbeidet med spørsmål innen helse- og omsorgssektor. Det ble etablert et treårig prosjekt: "Sørsamisk rådgivningstjeneste i helse- og sosialspørsmål" (Helseprosjektet). Prosjektet er nå avsluttet og søkes videreført som permanent tiltak gjennom et kompetansesenter for sørsamiske helse- og omsorgstjenester. Kompetansesenteret vil betjene hele det sørsamiske området.

Ett resultat av prosjektet er etableringen av en ny funksjon i NAV som skal betjene hele det sørsamiske området.

Politisk arbeid

Helseprosjektet har synliggjort at samisk språk og kultur ikke er synlig i kommunale planer. Det må et politisk arbeid til for å integrere forvaltningsområdets utfordringer i kommunens planer og arbeid.

Bibliotek

Biblioteket har ansvar for den sørsamiske boksamlingen i kommunen. Per dato er samlingen ufullstendig og lite synlig. Biblioteket har også en rolle som formidler og møteplass. Sammen med Nord-Trøndelag fylkeskommune og Saemien sijte er det igangsatt arbeid med å forbedre bibliotekets funksjon med henblikk på det sørsamiske.

Språktjenester

Det er ansatt språkkonsulent i Snåsa kommune. Konsulenten starter i september og skal arbeide med generell språkutvikling, og med oversettings- og tolketjenester. Språkkonsulenten vil også ha en rolle i utviklingen av hjelpemidler, og i utvikling og etablering av kurs- og opplæringstilbud.

Kompetanse og kunnskap

I 2008 ble det avdekket store behov innen voksenopplæring. Målgrupper som utpeker seg spesielt er: foreldre til barn som får undervisning i samisk, ansatte i skole samt helse- og omsorgsetaten. Gjennom prosjektet vil vi i denne fasen arbeide med voksenopplæring, rekruttering, stipend og permisjonsordninger.

Voksenopplæring

Prosjektet vil arbeide generelt med kompetanseheving i språk og kulturforståelse. Det utvikles kurs til voksne på forskjellige nivå og innen forskjellige fagfelt, men med fokus på språk.

Det er konkrete utfordringer i å få opp kunnskapsnivå blant foreldregenerasjonen hvis barn får samisk undervisning på skolen. Foreldrene er bevisste på sin identitet men klarer i mange tilfeller ikke språklig og kulturelt å følge opp barna hjemme. For å imøtekomme denne gruppen er det nå et eget nybegynnerkurs i sørsamisk under arbeid (Det vises til egen søknad til Sametinget).

I prosjektet vil vi arbeide med etablering av tilbud til voksne som ønsker å ta kurs eller utdanning innen sørsamisk språk og kultur. Det arbeides konkret med å få etablert språkbadprosjekter.

Barnehage, barne- og ungdomsskole

Kunnskapsløftet samisk innføres i barne- og ungdomsskolen. Prosjektet vil bidra med midler, og i arbeidet med å øke kompetanse og bevisstgjøring.

Videregående skole

Videregående skolene faller under fylkesadministrasjonen. Innføring av kunnskapsløftet samisk i videregående skoler vil være ansvar for fylkeskommunen. Prosjektet vil være pådriver og samtalepartner.

Grong videregående skole er en viktig samarbeidspartner for prosjektet i arbeidet med ungdommer og voksenopplæring. Konkret vil skolen inneha en rolle i kurs- og

opplæringstilbudene som realiseres gjennom Gielem Nastedh. Prosjektet vil bidra i arbeid med spørsmål om rekruttering av elever og oppfølging av elever ved fullendt utdanning.

Skolen er representert i prosjektets styringsgruppe.

Permisjons og stipendordninger

Det mangler på gode permisjons- og stipendordninger. Disse er nødvendige for å stimulere til å ta utdanning. Dagens ordninger er for kortsiktige, eller har betingelser som er vanskelige å tilfredsstille.

På dette stadium har vi gjennom prosjektet etablert egne stipendordninger (som er lokalt orientert) og vi arbeider med å etablere gode permisjonsordninger. Det samarbeides med fylkeskommunen om supplering av ordningene på regionalt nivå.

Fyrtårnfunksjoner

Med bakgrunn i tildeling av tospråklighetsmidler, kommunens status i forvaltningsområdet, og allerede etablerte funksjoner i Snåsa kommune er det naturlig å arbeide med etablering og videreutvikling av fyrtårnfunksjoner og institusjoner i Snåsa kommune. Det er også naturlig å se flere av funksjonene i tilknytning til Saemien Sijte og Åarjel saemien Skuvle.

Språksenter

Det er viktig å understreke at vi i dette prosjektet ser på språksenter som en funksjon. Det vil si at flere flere ressurser og aktiviteter samles og kobles sammen slik at det fremstår som en enhet og et helhetlig kompetansehevende tilbud.

Det finnes ett språksentre i sørsamisk område per dato (Røros). Språksentret i Røros har en begrenset geografisk dekning.

Et språksenter i vår region vil utfylle eksisterende tiltak, og vil i liten grad konkurrere. Det er stort behov og et språksenter i vår region vil bidra i generell styrking og utvikling av sørsamisk språk og kultur.

Språksenterets oppgaver vil kunne være: Kompetansehevende tiltak, rekrutteringstiltak, skape samisk språklige arenaer, forskjellige arrangement dokumentasjon og språkbevaring, utvikling av læremidler og nettverksbygging og informasjon (jf. språksenter i Røros).

Gjennom Gielem Nastedh vil vi arbeide med å legge et grunnlag for etablering av et språksenter. Vi utvikler og gjennomfører språktiltak på mange nivåer. Vi har allerede nevnt kurs og opplæringstilbud, og utvikling av hjelpemidler.

Høyskole og universitet

Tilbud i akademisk kompetanse innen sørsamiske fag er fragmentert og sporadisk.

Prosjektet vil sammen med Høyskolen i Nord-Trøndelag, Fylkeskommunene i sørsamisk området og andre institusjoner arbeide med å bygge opp et akademisk kompetansemiljø i sørsamisk region.

Gjennom prosjektet vil vi arbeide med tilrettelegging for nye høyskoletilbud (med base i Snåsa). Det arbeides konkret med et høyskoletilbud innen språk og duedtie (se også egen søknad til Sametinget). I tillegg vil vi i dette året arbeide med tilrettelegging for nye stipendiater og forskningsprosjekt.

Sørsamisk kompetansenettverk

Det sørsamiske miljø er spredt over et stort geografisk område i Norge og Sverige. Ressursene er også spredt og per dato er det mange funksjoner som jobber for hver sin tue. Det er hensiktsmessig med etablering av et internasjonalt nettverk som tar vare på sørsamiske ressurser og funksjoner, og som bidrar til (videre)utvikling av disse.

Gjennom prosjektet har vi gode forutsetninger til å initiere et slikt nettverk sammen med Nord-Trøndelag fylkeskommune og kompetanseinstitusjoner i Norge og Sverige (for eksempel Sámi Allaskuvle, HiNT, Mittuniversitetet). Prosjektet vil kunne etablere en infrastruktur og tilrettelegge for drift etter prosjektperioden. I 2009 vil vi begynne med en kartlegging av mulighetene og viljen i det sørsamiske området.

Symboltiltak

Forstudium har vist at det forventes hurtig resultat fra prosjektet. Sørsamisk befolkning forventer i tillegg at deres kultur nå skal bli mer synlig og tatt på alvor. Det er noen enkle tiltak som kan gjennomføres innenfor prosjektets ramme, som vil ha stor symbolverdi, og som på en enkel måte fort vil synliggjøre sørsamisk i kommunen. Det tenkes spesielt på skilting langs offentlige veier, merking av offentlige bygg, bruk av flagg, utsmykning av offentlige rom (både bygg og utearealer). Også utvikling og gjennomføring av enkle språkkurs regnes som symboltiltak.

I 2008 har vi gjennomført en første runde med utsmykning av et utvalg av offentlige rom i kommunal forvaltning. Dette vil vi arbeide videre med i år slik at alle offentlige rom og mottaksfunksjoner vil få et samisk uttrykk. I tillegg vil vi begynne med utsmykning av utearealer.

I fjor ble det innledet samarbeid med statens vegvesen i forbindelse med skilting av riks- og fylkesveier. Vi vil fortsette samarbeidet i tillegg til at vi vil se på kommunale veier i 2009. Også skilting av offentlige bygg vil vi komplettere i år.

Det er i år igangsatt en flaggkomité. Komiteen skal produsere et forslag til rutiner for flagging på samiske flaggdager, og etablering av nye flaggsteder i kommunen.

Det samarbeides med Nord-Trøndelag fylkeskommune om aktivitetene.

Hjelpemidler

Det er igangsatt forskjellige aktiviteter der det produseres hjelpemidler. Med hjelpemidler forstår vi produksjoner som kan brukes i undervisning i barnehager og skoler, og hjemme. I tillegg arbeides det med å få trykt bla. temahefter, kalender og oppskrifter.

Nettverk og kommunikasjon

Kommunikasjon og nettverk er kritiske suksessfaktorer i prosjektet.

Vi vil ha stor fokus på bruk av eksisterende mediakanaler for spredning av informasjon og nyheter vedrørende prosjektet. I tillegg vil vi utvikle nye kommunikasjonskanaler. Dette ses også i sammenheng med utvikling av det internasjonale ressursnettverket som nevnt under forrige avsnittet.

Det ble sendt ut informasjonsbrev i 2008 med gode tilbakemeldinger. Det vil vi fortsette med i år. I tillegg er det etablert infrastruktur for en ny prosjekthjemmeside som vi vil produsere innhold til i år.

Gjennom deltakelse på eksisterende nettverk og konferanser har vi arbeidet med synliggjøring av aktivitet i Snåsa utom vårt virkeområde. Deltakelse på arrangementene har gitt oss mange gode innspill og tilbakemeldinger. I år vil vi fortsette med deltakelse på arrangement og skape også arrangement i vårt eget fylke. Dette vil vi gjøre sammen med Nord-Trøndelag fylkeskommune.

Holdninger

Arbeid med holdninger og bevisstgjøring skjer gjennom alle aktiviteter i prosjektet. I tillegg støttes det opp under eksterne aktiviteter som inngriper i målsettingene.

Det legges sterkt vekt på kommunikasjon: distribusjon av relevant informasjon og muligheter til påvirkning av prosjektet.

Forstudien har synliggjort at det må arbeides med holdninger. Mange forventer at sørsamisk skal kunne brukes i offentlige rom. Det at Snåsa kommune er blitt del av forvaltningsområdet for samisk språk har for mange allerede ledet til økt bruk av språk. Det må likevel arbeides mer for å gi samene tillit til å bruke språket mer. Dette vil vi gjøre ved å sette fokus på språket. Gjennom opplæringstilbud, synliggjøring av språket og kulturuttrykk i det offentlige rom, synliggjøring av språket i media, og tilrettelegging av arenaer til bruk av språket.

Annen aktivitet

Ungdom

I år vil vi igangsette flere aktiviteter og tiltak rettet mot ungdom. Målet er å skape større tilhørighet ved å involvere ungdom i beslutningsprosesser og tilrettelegging for aktiviteter på ungdommenes premisser.

Det arbeides konkret med å gjennomføre en ungdomsutveksling med urfolksperspektiv. I tillegg søker vi ungdomsrepresentanter for deltakelse i styringsgruppen i Gielem Nastedh.

Eldre

Det ble avdekket stort behov for aktiviteter rettet mot den eldre delen av den samiske befolkningen i Snåsa. Konkrete ønsker som vi jobber med er tilrettelegging for eldretreff og kurs i databruk. Flere aktiviteter utvikles etter behov og ønske. I tillegg ønsker vi å involvere den eldre generasjonen i praktisk arbeid. Det tenkes spesielt på aktiviteter i Åarjel saemiej Maanagierte og språkbadaktivitet som er under planlegging.

Ekstern aktivitet

I 2008 ble Gielem Nastedh søkt for lite støtte og tilskudd. I all hovedsak ble det søkt om støtte til enkle oversettingsjobber, og stipender. I år vil vi markedsføre mulighetene for bidrag fra Gielem Nastedh i større grad. Spesielt tenker vi på utsmykning av offentlige rom i privat eie hvor vi vil kunne bidra med tilskudd og formidling. I tillegg